

Ma Efesuskäna

Ama Rhäväksäs

Ma Pol qa säm bä rhakt täkt ama abuk. Bä qa säm bäm gi sage ama qatnanaktpämda e mät ama värhäm ama mor äm ma Efesus.

Vä ma Efesuskäna di qaku ma Pol qä slaräkt na angätni arha lat ura arhä snängaqa dap kinak kät säm iva sage ama Efesuskäna iva qa rhuqunäga vät a rha sävät ma Ngämuqa aa snängaqa dä aa lavuqi ama soktäm gi dä qosaqi va qa rhuqunäga vät a rha mamär sävät ama qatnanaktpämda arhä mämairäs da aa snängaqa rhoqoräkt aa ron. Aa snängaqa diva rhäkмамär na qa qrekt bä iarhongäkt moe di sa västämne nä irhong bä bä ma Kraiss. Vä rhakt täkt ama abuk di ma Ngämuqa aa snängaqa rhoqoräkt di qat tet toqor tärhäkt i ama narhoeräm di sa ma Ngämuqa qa mualat sa arhani ama ruvek iva sägäni na rha rhi na qa. Ama unbamnaäm di sa qa mualat sä rha iva sägäni na rha mamär. Ama dägguapnaäm di qaku sokt ka mualat sä rha iva sägäni na rha dap kosaqi qa västämne na rha ma ama sägäge ama släqyige qärqigeni i ama släqyige na ama qatnanaktpämda. Näkt ma Pol qat tamän i rhäkt di ma Ngämuqa qat tuqunäga sä iomäkt i qosaqi va ama Jentailqäna mäni iagekt ama släqyige bä nävät ige diva qär qur iarhongäkt maos maos kärqärhong i irhong ngät turäkt kärqärhong i qali lirhong bät ama qloqaqa na äs ama ivärhäs i qa di masirhat mamär na aa mädräm ama mär ngät. Ma Pol qat tu da aa enge angät tpäs i qat tamän sävät aurha iar ama iaräs na ngät kärangätni

i ut tet da ama qumärqumär ngät ama lat ngä na
ama qutdrir sävät a ne angärha ron dap iarhakt
kärarhae i sa sräp ta di rhat dän nävä ma Sämgä aa
uväs di na ama nän.

Ama Qävälap Nasot A Ne

Ama Enge Na Ama Märmärgem (1:1-2)

Ma Ngämuqa Aa Snängaqa Maräkt Sävät A Ut
Mäni Ma Krai (1:3-14)

Ma Pol Aa Nän Sävät Ama Qatnanaktpämda E Ma
Efesus (1:15-23)

Ama Is Kärangätni I Ma Ngämuqa Aa Snängaqa Di
Qat Tu Aa Släqyige Vät A Nas Nävä Ngät (2-3)

Angätni Ama Is Kärangätni I Ma Ngämuqa Aa
Snängaqa Di Qat Tu Aa Släqyige Vät A Nas Pät
Aurha Iar (4-6:20)

Ma Pol Qat Tu Da Aa Enge Angät Tpäs (6:21-24)

Ma Pol Qa Sämgä Ama Märmärgem Sage Ama Qat- nanaktpämda E Ma Efesus

¹ Aingo ma Pol di ma Jisas ma Krai aa ngangga
na ngo nävät ma Ngämuqa aa snängaqa

dä ngut sämgä sävät a ngän ama qatnanaktpämda e
mät ama värhäm ama mor äm ma Efesus kärarhae
i vasägos dä rhit päp ma Jisas ma Krai aa rhäng
mamär.

² Mamär iva ama niamsävätki dä ama bulap
sagem ngän nage ma Ngämuqa aut mamäk dä ma
Engeska ma Jisas ma Krai.

Ma Ngämuqa Aa Modämne Bä Ba Ut Nävät Ma Jisas Ma Krai

³ Mamär iva urhi nänäs sage ma Ngämuqa
qarakni i aurha Engeska ma Jisas ma Krai aa
mamäk dä aa Ngämuqa qarak i sa qa modämne na

ut nävät ma Kraiss na ama qloqaqa na ngät ama modämne moe vät ama qloqaqa na äs ama ivärhäs. ⁴ Iangärhäkt ama lat dinguna mudu rhoqoräkt i as kaku ma Ngämuqa qa säm ama ivätki dä sa qa armeng däm ut nävät ma Jisas ma Kraiss ivakt iva ut di mamär vät a ut iva ama qumärqumärta na ut mamär dä va isiska vät a ut nämät ama vuirhong dä ma Ngämuqa aa saqong. Ma Ngämuqa di sa aa snäng bät a ut ⁵ dä soknga qa muqunän bät a ut iva u rhän i aa es na ut nävät ma Jisas ma Kraiss aa lat parhäm ma Ngämuqa aa snängaqa qärakni i nani a qa na ut iva u rhän doqoräkt ⁶ ivakt iva urhi an sä qa nävät aa ñämsävätki ama mor qi qäraktni i qa modämne na ut na qi inguna sa sägäni na ut na aa emga qärakni i sa ma Ngämuqa aa snäng bät a qa.

⁷ Nävät iaqäkt aa emga aa biaska dä sa ma Ngämuqa qa rhäksasot a ut parhäm aa ñämsävätki ama mor qi masirhat i qa qyiradeng na aurha vuirhong. ⁸ Iaqaäkt aa ñämsävätki di sa qa rhor na qi vät a ut na ama mär ngät ama mädräm dä na ama muqunäga sävät ama engätkinirhong moe. ⁹ Dä sa ma Ngämuqa qa muqunäga vät a ut sa aa snängaqa ama ngaip ka aa lat kărangättni i mudu qa muräkt iva qa rhualat na ngät nävät ma Kraiss. ¹⁰ Näkt pät iomäkt ama qäväläm gärqomni i sa ma Ngämuqa qa muqunän bät a äm dä sa va qä västämne nä iarhongäkt moe bä bä ma Kraiss kärqärhong i irhong nga e da ama usäpki arha ron dä qärqärhong i irhong nga e mäni ama ivätki.

¹¹ Näkt nävät ma Kraiss dä sa ma Ngämuqa qa armeng däm ut ama Judaqäna iva urhi rha iarhongäkt kärqärhong i sa mudu qa mumänaris iva

qä von ut täm irhong barhäm aa muräkt kärangätni i sa mudu qa mu ngät. Bä qa di qarakni i vasägos dä qat tualat nä iarhongäkt moe iva rhäktäkмамär varhäm aa snängaqa. ¹² Sa qa mualat toqoräkt divakt iva aiut kärarhae i sa ama narhoerta na ut iva ut nanakt iva ma Kraiis ka rhatnärhäm ut pa urhi nänsäs sage ma Ngämuqa nävät aa murhämeska. ¹³ Bä qosaqi aingän gärrarhae i sa qale ngän mäni ma Kraiis di vät ama qäväläm gärqomni i sa ngän nari ama enge na ama engätki qarangätni i ama sameng ama mär ngät sävät ma Ngämuqa aa mumaiar iva qa rhumaiar ngän doqoräkt bä sa ngänät nanakt nä ma Kraiis di sa ma Ngämuqa qa muqunän bät a ngän i aa ruvek na ngän na ama Qloqaqa ama Qumärqumärqa qarakni i sa mudu ma Ngämuqa qa mumänaris iva qä von ut täm ga. ¹⁴ Iaäkt ama Qloqaqa ama Qumärqumärqa di qä sämaengätki na ama mumänaris iva vät ama qäväläm gärqomni i sa ma Ngämuqa qa muqunän bät a am diva urhi rha iarhongäkt kärqärhong i sa mudu qa mumänaris iva bä ba ut nä irhong aiut aa ruvek kärarhae i sa ma Kraiis ka muisiska vät a ut iva urhi rha irhong. Iangärhäkt ama lat divakt iva urhi nänsäs sagem ga nävät aa murhämeska.

Ma Pol Qä Nän Dä Qat Tes Ama Mär Sage Ma Ngämuqa

¹⁵⁻¹⁶ Bä rhoqoräkt dä sa qaku mae vät a ngo iva nguut tes ama mär sage ma Ngämuqa nävät a ngän doqoräkt i nguut tu gu snäng sävät a ngän. Bä ngu nän inguna sa ngua nari sävät angän gatnanakt sämäni ma Engeska ma Jisas dä sävät angäna lat

kärangättni i angäna snäng bät* arhani moe ama qatnanaktpämda. ¹⁷ Sa ngu nän iva aurha Engeska ma Jisas ma Kraiss aa Ngämuqa qaräknä i ama Ngätmamäk kärak i aa murhämeska masirhat diva qä von ngän da ama mädräm ama mär ngät dä ama muqunäga sävät a qa nävät aa Qloqaqa. ¹⁸ Bä nävät iangärhäkt ama lat dä va mamär iva qunäga vät a ngän mamär sävät iarhongäkt kärqärhong i sa ma Ngämuqa qa mes ngän iva ngänät nanakt na qa iva qa rhualat nä irhong bä qosäqi va qunäga vät a ngän sävät ama märirhong masirhat kärqärhongni iva ngäni rha irhong inguna nävät iomäkt i aa ruvek na ngän.

¹⁹ Näkt kosaqi ngu nän i mamär iva qunäga vät a ngän sävät ma Ngämuqa aa lat kärangättni i nävät aa qrot ama enges ngät masirhat bä ba ut kärarhani i ut nanakt. Iangärhäkt ama lat di ngät toqor ama enges ngät ama lat ²⁰ kärangättni i qa mualat na ngät pätt ma Kraiss aa iar toqoräkt i qa märanas na qa nämät ama tñäpki bä qa muqun na qa gem mes da aa märmär vät ama qloqaqa na äs ama ivärhäs. ²¹ Sa qat muqun dävk mamär daver iarhongäkt moe maos maos kärqärhong i irhong ngät turäkt ngä nä iarhongäkt moe kärqärhong i irhong angät krot bä sävät iarhongäkt moe kärqärhong i irhong ngärhit lu vät ama muräktpäm. Bä va qaku qale qa rhävuk daver iarhongäkt toqoräkt di sokt pätt tangät täkt ama rhodäm dap kosaqi va qale qa

---

* **1:15-16** angäna lat kärangättni i angäna snäng bät Ma Pol qa säm dakt täkt aa abuk näkt nasot ama qäväläm ama qot äm dä arhani ama ruvek di rha säm ma Pol aa enge i qoki rhoqorne dap taerhom däkt ama qängärini angät käväläm di arhani nävät a rha di sa qaku rha säm a äm sae.

daver iarhongäkt kärqärhong iva qali lirhong nasot. ²² Ma Ngämuqa qa mu iarhongäkt moe vä ma Kraisa aa qäriblem angärha rem näkt ka von ma Kraisa ta ama lat iva ama tpäski na qa bä bä iarhongäkt moe bä ba ama qatnanaktpämda. ²³ Iarhakt ama qatnanaktpämda di ma Kraisa aa släqyige na rha bä ige ngät tualat sä qa iva qa rhän mamär iaqäkt kärak i qat tualat sä iarhongäkt moe iva irhong ngä rhän mamär.

2

Ma Ngämuqa Qa Mualat Sä Ut Iva Ut Däqäm Nävät Aa Näsävätki Nävät Aut Katnanakt

¹ Mudu di sa qale ngän da ama tñäpki arha ron nävät angäna lat kärangätni i qaku ama räkt ngät dä angäna vuirhong ² gärqärhongni i mudu ngän det dä irhong angärha ron doqoräkt i ngänit päs ama ivätki at snängaqa aa rhäng. Iaäqäkt ama snängaqa qärak i ama narhoerqa bä ba ama leqäs di aa latka na qa bä qa di ama qloqäqa qärakni i rhäkt di qat tualat ge ama ruvek kärarhani i qaku rhat tet parhäm ma Ngämuqa aa snängaqa. ³ Mudu aiut di sa qali lut mänguräp iarhakt ama ruvek kärarhae i rhat tet parhäm ama lat kärangätni i nani arhä släqyige dä arhä snängaqa na ngät. Bä nga rhoqoräkt i sa ut tualat nä iangärhäkt ama lat dä sa ama ruvek na ut kärarhae i sa qale rha dä ma Ngämuqa aa rhäksärhäm angärha ron doqor arhani ama ruvek moe nämäni ama ivätki.

⁴ Sokt di ma Ngämuqa di rhäqäp ka masirhat na ama lavuqi bä nävät iomäkt i aa snäng bät a ut masirhat ⁵ dä qäqi qa mualat sä ut iva as ut moe ut däqäm ut nä ma Kraisa toqoräkt i ut

ñäp nävät aurha vuirhong. Di nävät ma Ngämuqa aa ñämsävätki i sa ngän da ama mumaiar. ⁶ Ma Ngämuqa di qosaqi qa märanas na ut ut na qa nämät iaqyäkt ama tñäpki rhoqoräkt i qa märanas nä ma Kraiss nämät ama tñäpki bä qa muqun na ut pät ama qloqaga na äs ama ivärhäs ge ma Jisas ma Kraiss. ⁷ Sa qa mualat toqoräkt ivakt iva qre va vät ama rhodämihong nasot dä sa mamär vät a qa iva qar qur a ut ta aa ñämsävätki ama mor qi masirhat kärakt i qiat dän sa ama mär ngät ama lat na ama märmärgem sävät a ut inguna nävät ma Jisas ma Kraiss. ⁸ Inguna nävät ma Ngämuqa aa ñämsävätki dä sa ngän da ama mumaiar nävät angän gatnanakt. Näkt iangärhäkt ama mumaiar di sa qaku ngä män nagem ngän maräkt dap kinak ngä män nage ma Ngämuqa i ama vänbon na ngät. ⁹ Bä iangärhäkt ama mumaiar qarangät i sa ngän da ngät di qaku ngä män nävät angäna lat maräkt ivakt iva qaku mamär vät aung iva qä namair na nas i sa qa maräkt ka mualat na ngät. ¹⁰ Rhoqoräkt dinguna aiut di sa ma Ngämuqa qa mualat na ut bä ut män doqor täkt bä nävät iomäkt i sa sägäni na ut ut nä ma Jisas ma Kraiss dä qa mualat sä ut iva ut tet da ama lat ama mär ngät angärha ron gärangätni i sa mudu qa rhäkmu na ngät bä ba ut.

Ma Ngämuqa Qa Västämne Na Ut Bä Sägäk Na Ut Mäni Ma Kraiss

¹¹ Aingän gärrarhae i ama Jentailqäna na ngän bät ama qäväläm gärrqomni i angän nanäkkina rha säl a ngän, mamär iva vuk pät a ngän i mudu di iarhakt kärarhae i rhi qoar i rha di iarhakt kärarhae i sa ama ruvek ta däkt säng mä rha di rhi qoar i aingän di

ama ruvek kärarhae i qaku ama ruvek ta dächt säng mä rha. Sökt di iangärhäkt ama lat kärangät i rha dächt säng mä rha di nak kop ama lat kärangätni i ama ruvek tat tualat na ngät na arhä rhäkt. ¹² Dap kosaqi mamär iva vuk pät a ngän i mudu vät iangärhäkt ama rhodäm imäk äkt di sa qale ngän sañis nä ma Krai. Qaku ama rhodäm sä ngän sämäni ama enevaqi ma Israel bä aingän di ama nañista na ngän sage ma Ngämuqa aa rharesbane qarängätni i sa ngä män nävät aa mumänaris bä bä ma Israelqäna. Näkt kale ngän mäni ama ivätki dä sa qaku ngänät dräm ma Ngämuqa dä qaku ngänät nanakt iva anga märini ngä rhän bä ba ngän dächt ura va mugas nasot toqoräkt i ngäni ñäp. ¹³ Sökt di rhäkt i sa qale ngän dä ma Jisas ma Krai aa iar angärha ron dä sa aingän gärrarhae i maos pät angätni ama rhodäm mudu di sa qale ngän gläius mamär nä ma Ngämuqa di rhäkt di sa ma Ngämuqa qa rut na ngän sa glaqot nävät ma Krai aa biaska.

¹⁴ Inguna ma Krai maräkt di aut bulap na qa qaräkni i sa qa mualat sä ut ama Judaqäna dä ama Jentailqäna qararhani i mudu ama udiom na ut bä sa ut män i ama sägäk na ut bä nävät aa släqyige dä qa rhar ama lurhaqi na ama matmät nä mänguräp mä ut ¹⁵ i qa rhar ma Ngämuqa aa Muräkt sä ne na angärha lat kärangätni i ama ruvek tat tualat na ngät ivakt iva nävät a nas diva ama iaräs na qa ama ruqa ama sägäk ka rhän mät ama udiom ama ruiom in släqyäs bä va qale ama bulap gem iom. ¹⁶ Dä qosaqi nävät aa lat mäni ama sämänanamuqa di sa qa rhäksot na ama uraqi nä mänguräp mä un bä qa säm ama sägäk na un moe un nä ma Ngämuqa i ama sägäge ama släqyige na un. ¹⁷ Näkt ka män bä

qa sameng sävät ama bulap bä ba ngän gärrarhae i sa qale rha e gläius mamär dä qosaqi qa sameng sävät ama bulap bä bä iarhakt kärarhae i qale rha e glaqot. ¹⁸ Inguna nävät ma Kraiss dä sa un moe di mamär vät a un iva un det sage ama Ngätmamäk nävät ama sägäk ama Qloqaqa.

¹⁹ Bä äkt i rhäkt di aingän ama Jentailqäna di sa qaku ama nañista na ngän dä qaku ama tmända na ngän i ngäkt kre ngän män nävät gaaäs anga ivärhäs dap täkt di sa qale ngän mäni ama qat-nanaktpämda qärarhani i ma Ngämuqa aa es na rha.

²⁰ Aingän moe di sa ma Ngämuqa qät pästämne na ngän ma ama vätki qäraktni i sa qa mair na qi rhävit da arha ribit kärqitni i na ama ngangda dä na ama vämginarha. Näkt ka maräkt ma Jisas ma Kraiss di ama duiqa qärakni i ama qrot ama vätki nagem ga qärak i qat sangar ama vätki moe.

²¹ Nävät ma Kraiss di sa ma Ngämuqa qä nändämne nä iaqyäkt ama vätki at släväs moe näkt ki rhir bä qiat dän i ama ansäspämgi ama qumärqumär qi mamär bä bä ma Engeska. ²² Näkt nävät ma Kraiss dä qosaqi ngän di sa ma Ngämuqa qä nändämne na ngän ama Jentailqäna ngän na ama Judaqäna ma ama vätki bä qiat dän i ama ivärhäs kärqosni iva qale aa Qloqaqa e vä bäs.

3

Ma Pol Qät Täväktsäs Sävät Ama Sameng Ama Mär Ngät Bä Ba Ama Jentailqäna

¹ Bä nävät iangärhäkt ma Ngämuqa aa lat sävät a ngän dä aingo ma Pol qärak i sa qale ngo va ama tpäskiarharhäng inguna nävät ma Jisas ma

Krais di sa nguät mair dä ngu nän bä bä ngän ama Jentailqäna. ² Gusna sa ngän nari i nävät ma Ngämuqa aa ñämsävätki dä sa qa von ngo rha ama lat iva nguät tatnärhäm ngän. ³ Bä qosaqi sa ngänät dräm i ma Ngämuqa qa muqunäga sa aa snängaqa ama ngaip ka bä ba ngo rhoqor varhäm ama enge ama qot ngät kărangätni i sa ngua säm a ngät sävät a ngän. ⁴ Rhoqoräkt i ngän des tangät täkt gua enge dä sa mamär iva qunäga vät ngän i aingo di qunäga vät a ngo mamär sä iarhongäkt kärqärhong i sa ma Ngämuqa qat tuqunäga sä irhong bä ba ngo sävät ma Krai. ⁵ Iarhongäkt di sa qaku ma Ngämuqa qa muqunäga sä irhong bä ba ama ruvek nävät atnäkni ama qoengitnäk na ama ruvek mudu inamäk toqor täkt i sa rhäkt di qa muqunäga sä irhong nävät aa Qloqaqa bä ba aa qumärqumär ta mamär ama ngangda dä aa vämginarha. ⁶ Näkt iarhongäkt kärqärhong i sa ma Ngämuqa qat tuqunäga sä irhong di rhoqortäqyia, i nävät ama sameng ama mär ngät dä ma Jisas ma Krai aa iar angärha ron di ama Jentailqäna di ama sägäge ama släqyige na rha rhi na ama Judaqäna dä va bä ba rha nä iarhongäkt kärqärhong i sa ma Ngämuqa qa mumänaris na ama Judaqäna iva irhong bä ba rha.

⁷ Näkt sa ma Ngämuqa qa mualat sä ngo nävät aa qrot bä ngua män i ama ruqa qaräkt i qä sameng nä iangärhäkt ama sameng ama mär ngät parhäm ma Ngämuqa aa vänbon gărangätni i aa ñämsävätki na ngät kăräktni i sa qa von ngo rhäm gi. ⁸ Bä näma dä aingo di ama gaini na ngo mamär mänguräp ma Ngämuqa aa ruvek sokt di iaqyäkt ama ñämsävätki di sa ma Ngämuqa qa von ngo rhäm gi ivakt iva ngu

sameng bä ba ama Jentailqäna sävät ma Kraiss aa modämne qärangättni i qaku mamär vät aung iva qä narhodäm bät a ngät ⁹ bä va ngua rhuqunäga mamär vät ama ruvek moe sävät ma Ngämuqa qäarakni i sa qa säm iarhongäkt moe aa snängaqa ama ngaip ka qäarakni i sa qaku qa muqunäga sä qa bä ba ama ruvek nävät atnäknä ama qoengitnäk na ama ruvek mudu inamäk toqor täkt. ¹⁰ Sa ma Ngämuqa qa muräkt iva nävät ama qatnanakt-pämnda dä sa va qär qur iarhongäkt maos maos kärqärhong i irhong ngät turäkt kärqärhong i qali lirhong bät ama qloqqa na äs ama ivärhäs i qa di masirhat mamär na aa mädräm ama mär ngät kärangättni i maos maos na ngät.

¹¹ Ma Ngämuqa qa mualat toqor täkt di varhäm aa muräkt ama sok täm ngät kärangättni i sa qa mäqäne dä mamär na ngät nävät ma Jisas ma Kraiss aurha Engeska ¹² qäarakni i nävät a qa dä sa ama qraräkta na ut dä qaku mamär iva urhit len iva ut dän sage ma Ngämuqa nävät ama qatnanakt mäni ma Kraiss. ¹³ Bä rhoqoräkt dä sa ngu nän ngän iva qale qale ngän da ama qänäskänes angärha ron sävät a ngo rhoqoräkt i qale ngo da ama märän angärha ron sädaver mä ngän. Iangärhäkt gua lat di ngärhit bon ngän da ama matnärhäm.

Ma Pol Qa Nän Iva Ma Ngämuqa Aa Qloqqa Qä Sämaqrot Na Ama Qatnanakt-pämnda E Ma Efesus Arhä Qloqqa

¹⁴ Bä nga rhoqoräkt i nguat tu gu snäng sävät ma Ngämuqa aa lat ama mär ngät bä ba ngän gärangättni i ama mor ngät dä sa ngu nän dä gu quum sä nas dä ama Ngätmamäk aa saqong dä

ngu nän sagem ga ¹⁵ qäarakni i iarhongäkt moe da ama usäpki arha ron dä rhe mäni ama ivätki di sa qa säm irhong bä qat tualat sä irhong iva irhong ngät däqäm. ¹⁶ Sa ngu nän iva nävät aa mämägän gärangätni i ngät dän nävät aa murhämeska diva nävät aa Qloqaqa dä va qä sämaqrot na ngän na ama qrot imuk pä m ngän ¹⁷ ivakt iva ma Kraiss diva qale qa väm ngän nävät angän gatnanakt bä va aingän di vasägos dä va angäna snäng bät ma Ngämuqa dä arhani ama ruvek masirhat. ¹⁸ Bä mamär iva ngän moe ngän na arhani ma Ngämuqa aa ruvek diva ngänät dräm mamär i sa ma Kraiss aa snäng bät a ngän di rhoqoräkt ¹⁹ bä va ngänät dräm ma Kraiss aa lavuqi qäarakni qiat tet e na ama ruvek arhä mädräm ivakt iva aingän di mamär iva rhäqäp ngän nä ma Ngämuqa aa iar moe.

²⁰ Mamär iva urhi ansäs sage ma Ngämuqa qäarakni i nävät aa qrot kärangätni i ngät tualat pä m ut di mamär vät a qa iva qat tuvärhane masirhat savono sävät iarhongäkt kärqärhong angärha rhäng i urhi nän ura qäqi ut tu ut snäng iva qa rhualat nä irhong. ²¹ Mamär iva qä rha ama murhämeska vasägos nävät ama qatnanaktpäm da dä nävät ma Jisas ma Kraiss pä t ama qoengitnäk moe na ama ruvek nasot a ne. Ngätki rhoqoräkt.

4

Sägäni Na Ama Ruvek Dä Ma Kraiss Aa Släqyige Angärha Ron

¹ Bä äkt i aingo qäarak i qale ngo va ama tpäskiarharhäng inguna nävät iomäkt i sa nguat tualat bä bä ma Engeska di ngu nän ngän ma ama

qrot iva ngän det mamär toqor ama räkta na rha ma Ngämuqa aa es dä iangärhäkt ama iar angärha ron gärangät i sa ma Ngämuqa qa mes ngän iva qale ngän da angärha ron. ² Mamär iva ngän dualat toqoräkt na ama lat kärangätni i ngänit säm ama gaini na nas dä ngän dualat na ama lat sävät arhani na ama bulap dä qale ngän sa ama bulap i qale lärlir täptäp da angäna ron sävät arhani rhoqoräkt i rha mualat na anga lat sävät a ngän gärangät i qaku märmar gem ngän nävät a ngät inguna sa angäna snäng bät a ne. ³ Dä mamär iva ngän dualat ma ama qrot iva vasägos dä va qale ngän i sägäni na ngän nävät ma Ngämuqa aa Qloqaqa da ama bulap angärha ron. ⁴ Bä ut dräm i sokt kale ama sägäge ama släqyige na ama qatnanaktpämda dä sokt kale ama sägäk ama Qloqaqa nak kop toqor ngän gärrahani i sa ma Ngämuqa qa mes ta ivakt iva qale rha sa ama sägängät ama qatnanakt nani ma Ngämuqa aa lat kärangätni i ngät dän doqoräkt i ma Ngämuqa qat tes ngän. ⁵ Bä ut dräm i sokt kale ama sägäk ma Engeska dä qale ama sägängät ama qatnanakt dä qale ama sägängät ama baptais ⁶ dä qale ama sägäk ma Ngämuqa näkt ka di ama Ngätmamäk na qa bä ba aa ruvek moe bä qa di qale qa daver iarhakt aa ruvek moe bä qa di iarhakt moe di qat tualat nävät a rha bä qa di qale qa vä iarhakt moe.

⁷ Sokt di sa ma Kraiskä von ut asägäk asägäk ta ama vänbon barhäm aa vänbon angät siqutka. ⁸ Iangärhäkt di ngät toqor ma Ngämuqa aa enge qarangätni i ngät tamän doqortäqyia,

“Rhoqoräkt i qa an dävit säva ama vit na äs ama

ivārhās dā qa er nanokt ama rhāqāp na rha qārarhani i sa qa sangarmāt na rha qārarhae i arhani di sa rha qop māt arhā rhākt dā qa von da ama vānbon bā ba ama ruvek.”

⁹ Nākt iangārhākt ama enge qārangāt i ngārhi qoar i, “Qa an dāvit” dā sa ngu lu ama rharimini sā ngāt toqor māniekt? Angāt tarimini di rhoqortāqyia, māqi di qosaqi qa ang dāmāne sāda ama ivātki arha ron. ¹⁰ Iaḡākt kārak i sa qa ang dāmāne di iaḡākt ama sāgāk na qa qārak i qa an dāvit sāva ama vit na ās ama ivārhās mamār ivakt iva qā rhāqāp ama ivātki moe qi na ama usāpki moe na aa qāranas.

¹¹ Nākt iangārhākt aa vānbon di sa qa von arhani ama ruvek iva ama ngangda na rha dā arhani diva ama vāmginarha na rha dā arhani diva rhi sameng na ama sameng ama mār ngāt bā ba ama ruvek dā arhani diva rhit lu vāt ma Ngāmuqa aa ruvek dā arhani diva rhi su ama ruvek tā ma Ngāmuqa aa enge ¹² ivakt iva rha moe diva rhit tākmu nā ma Ngāmuqa aa ruvek iva rhat tualat na aa lat bā va rhit sāmaqrot nā ma Kraiis aa slāqyige ivakt iva ige ngāt mair ma ama qrot. ¹³ Bā va rhat tualat toqorākt bā dāngdāng i ut moe u rhān bāt ama qāvālām gārqomni iva sāgāni na ut nāvāt ama qatnanakt dā nāvāt ama mādrām ama mār ngāt sāvāt ma Ngāmuqa aa emga ivakt iva ama srāpta na ut ama ruvek bā mamār vāt a ut iva urhi rha iangārhākt ama iar moe qārangāt i ma Kraiis aa iar.

¹⁴ Rhoqorākt divakt iva qale rhoqorākt i as kali lut i ama rhoes na ut kārarhani i ama vaeng ngārhit don sā ut imono dā saqi inamuk dā ama laur na

ama rhisu maos maos ngärhi ses däm ut imono mavängam. Iangärhäkt ama rhisu di ngät dän nävät ama ruvek arhä mädräm maräkt dä nävät ama ruvek arha lat kärangätni i ama iraski na ngät. ¹⁵ Dap kinak mamär iva ut tamän särhäm ne na ama engätki rhoqoräkt i angäna snäng bät a ne bä äkt i nävät tangät täkt ama lat diva urhi rhir nävät ama lat moe maos maos bä va u rhän iva ut toqor ma Krai. Ma Krai di ama tpäski na qa ¹⁶ qaräki i nävät a qa dä sa ama släqyige moe ngä män na rhämäne qarqigeni i iarhongäkt moe vät ama släqyige irhong ngät sangar ige. Bä nga rhoqoräkt i iarhongäkt moekt asägäni asägäni vät ige di irhong ngät tualat mamär diva irhong ngät tualat sa ama släqyige iva ige ngärhi rhir. Näkt iagekt ama släqyige di ige ngät dän i ama qrot pät ige inguna nävät iomäkt i sa aurha snäng bät a ne.

Ama Iar Qärangätni I Ama Iaräs Na Ngät

¹⁷ Bä äkt i sa nguat tamän doqor täkt i nguat tamän särhäm ngän ma ama qrot nävät ma Engeska i mamär iva aingän di saqi as pa qale ngän det toqor ama Jentailqäna qararhani i arhä mungäsnäng di qaku ngät tualat mamär. ¹⁸ Rha di bängangit mät arhä mädräm bä arha iar di sa qale ngät sañis nä ma Ngämuqa aa iar inguna qaku nani a rha iva qunäga vät a rha sävät ma Ngämuqa inguna ama qrot arhä väs. ¹⁹ Bä rha di sa rha män i ama ruvek kärarhani i qaku qänäskänes ta sävät arha lat bä sa rha vodäm mes iva rhat tualat na ama lat kärangätni i sa ama qluqi vät angät tpäs bä qosaqi nani a rha masirhat iva rhat tualat na ama lat maos maos moe kärangätni i qaku ama räkt ngät.

²⁰ Sökt di rhoqoräkt i sa ngän su sävät ma Krais dä sa qaku ngän su iva ngän dualat toqoräkt. ²¹ Aingän gärrarhae i rhit päns ma Jisas aa rhäng di sa ngän nari ama sameng sävät a qa dä sa rha su ngän sävät ama engätki qarakti i qia e gem ga. ²² Bä iaqyäkt ama engätki di rhoqortäqyia, va ngäni set da angäna iar ama mru ngät ngä nä qarängät angärha lat dä angät snängaqa i rhoqor qre i sa ngän set da anga boi nävät a nas. Iangärhäkt ama iar mudu di sa mava na ngät nävät ama snängaqa qarakti i sa qat dräm gä irastäm sä ngän iva nani a ngän iva ngän dualat na ama vu ngät ama lat. ²³ Dä va angäna qlak na ama Qloqaqa iva qä sämaiaräs na angän snängaqa. ²⁴ Näkt pa ngän durhämes na ama iaräs na ngät ama iar qarängätni i sa ma Ngämuqa qa säm a ngät iva ngät toqor aa iar mäni ama engätki na ngät ama räkt ngät ama lat dä ama qumärqumär ngät mamär ama lat.

²⁵ Bä äkt i sa rhoqoräkt i ngän met daqule ama lat kärängätni i sa ngäni iras täm ne dä sa mamär iva ngän moe asägäk asägäk diva sävetka qat tamän bät ama engätki sävät arhani ama qatnanaktpämda inguna ut di ut nämäni ama sägäge ama släqyige. ²⁶ Qre va ngänir qur dä mamär iva qale ngän namualat na anga vuini. Mamär iva qale rhoqoräkt i ama qunäga qä namon mone dap as angäna uraqui di qoki as kia e väm ngän ²⁷ bä va qale ngän navon da anga släqyäs bä ma Sämgä.

²⁸ Näkt iaqäkt kärak i qä sua di mamär iva saqi as kale qä nasua dap kinak mamär iva qat tualat ba nas nä iarhongäkt kärqärhong i mamär vät a qa na aa rhäkt maräkt nä irhong ivakt iva qa diva aa

anga qärhong gärqärhongni iva qät ta nävät irhong bä va qät bon iarhakt kärarhae i rhit läk.

²⁹ Mamär iva qale anga vu ngät anga enge ngä namän nämät angäna väm dap kinak pa sokt iangärhäkt kärangät i ama mär ngät ngät dän gärangät i mamär iva ngät tatnärha ama ruvek. Va iangärhäkt ama enge diva qoki ama mär ngät bä bä iomäkt ama qäväläm bä va ngärhit bon da ama nñämsävätki bä bä iarhakt kärarhae i rhat nari ngät.

³⁰ Näkt kale ngän namualat sä ma Ngämuqa aa Qloqaqa ama Qumärqumärqa iva airäs ka iaqäkt kärak i sa ma Ngämuqa qa muqunän bät a ngän na qa iva nani ama qunäga qärakni iva qä rhäksasot a ngän.

³¹ Mamär iva ngän det daqule ama lat moe qärangätni i ama vu da angäna ron sävät arhani dä ngänir qur dä lärlir täptäp da angäna ron sävät arhani. Bä qosaqi qale ngänit näs ta ama ruvek na ama enge ama vu ngät dä ngän damän mava na arhani bä qosaqi sävät angätni ama lat ama vu ngät maos maos kärangätni i ngärhi slava na ama ruvek. ³² Dap kinak pa mamär iva ngän dualat na ama mär ngät ama lat na ama märmärgem sävät a ne. Dä ngänit lavuqi na ne dä va ngänit kyiradeng ba ne sa angäna lat kärangätni i qaku ama räkt ngät toqor ma Ngämuqa qärakni i sa qa qyiradeng na angäna vuirhong nävät ma Krai.

5

Mamär Iva Ngän Det Da Ama Lavuqi Arha Ron

¹ Bä äkt i mamär iva ngän dualat na ama lat kärangätni i ma Ngämuqa qat tualat na ngät inguna

aingän di sa aa es na ngän gärrarhae i aa snäng bät a rha masirhat. ² Mamär iva ngän det da ama lavuqi arha ron doqor ma Krai kärke i sa aa snäng bät a ut dä qa ñäp sädaver mä ut i qa vodäm mes i ama vānbōn dā ama vodāmes na qa qārangätni i ama mär angät tamaska sage ma Ngämuqa.

³ Sōkt di mamär iva qale rhi namän bät anga lat na ama qavatka mänguräp mä ngän ura anga snängaqa sävät ama lat kärke i qaku ama räkt ngät ura anga alek sävät arhani arhä qārhong inguna iangärhäkt ama lat di qaku mamär iva ma Ngämuqa aa ruvek tat tualat na ngät. ⁴ Näkt kosaqi mänguräp mä ngän di sa mamär iva qale qale anga enge anga vu ngät ura ama enge qārangätni i ngät toqor ama dādānda arha enge ura arha enge anga vu ngät na anga mume qārangätni i qaku mamär iva ngän natmärhamän bät a ngät dāp kinak mamär iva sōkt kale ama engirhong mänguräp mä ngän gār qārhongni i ngän des ama mär sage ma Ngämuqa. ⁵ Inguna sa mamär iva ngänät dräm i iarhakt moe qārrarhae i rhat tualat na ama lat na ama qavatka ura arha anga snängaqa masirhat sävät ama lat kärke i qaku ama räkt ngät ura rhi alek arhani arhä qārhong di sa iarhakt di qaku anga släqyās bā ba rha vā ma Krai kärke i sa aa snäng bät a ut dä qa ñäp sädaver mä ut i qa vodäm mes i ama vānbōn dā ama vodāmes na qa qārangätni i ama mär angät tamaska sage ma Ngämuqa. ⁶ Mamär iva qale angäna qlak na aung bā qā nairas täm ngän na ama enge qārangätni i qaku ama engätki na ngät i iangärhäkt ama lat ama vu

ngät di ama mär ngät dä ma Ngämuqa aa saqong inguna nävät ama lat toqoräkt dä sa ma Ngämuqa aa rhäksärhäm ngät dän bä bä iarhakt kärarhae i qaku rhat tet parhäm aa enge. ⁷ Bä äkt i mamär iva qale qale ngän ngän na rha

⁸ inguna mudu vät angätni ama rhodäm di sa qale ngän doqor ama ruvek kärarhani i qale rha vä bängangit angät tpäs dap täkt di sa qale ngän i ama neraqa na ngän mäni ma Krai. Mamär iva ngän det toqor ama neraqa aa es na ngän. ⁹ Inguna ama gavam gärangätni i ngät dän nävät ama neraqa di sa rhat dän bät a ngät da ama lat moe angärha ron gärangätni i ama mär ngät dä ama räkt ngät dä ama engätki na ngät. ¹⁰ Näkt mamär iva ngäni siqut iva ngänät dräm i agi a lat di iangärhäkt kärangät i sa märmär ge ma Engeska nävät a ngät. ¹¹ Bä mamär iva qale ngän dualat ngän nä iarhakt kärarhae i rhat tualat na ama bängagi arha lat kärangätni i ama mänmäñini na ngät dap kinak mamär iva ngänir qur ama ruvek i iangärhäkt ama lat di qaku ama räkt ngät. ¹² Inguna sa ama qluqi vät iomäkt angät tpäs iva qäqi sävetka nävät a ngän gat tamän sävät iarhongäkt kärqärhong i rhat tualat nä irhong sokt di qaku da eraqi. ¹³ Sokt di nga rhoqoräkt i guani di ama neraqa qa muqunäga sä ini dä sa ianiäkt di mamär vät ama ruvek iva rhat lu ini ¹⁴ inguna agini qarqäni i sa qali lini da eraqi bä ama ruvek tat lu ini di sa ianiäkt di ama neraqa nä ini. Bä äkt i ma Ngämuqa aa enge di ngät tamän doqortäqya,

“Ngi rhäqäm, ainge qaräk i ngi mänatäm
näkt pa ngia rhäranas nämät ama tñäpki

dä ma Kraiss pa qä sen bät gia iar.”

¹⁵ Bä äkt i mamär iva ngänit lu vät angäna tmerhäs mamär ivakt iva qale ngän det toqor ama däädända dap kinak pa ngän det toqor iarhakt kärarhae i ama mär arhä mädräm. ¹⁶ Bä mamär iva ngän det mamär dä rhangät täkt ama rhodäm angärha ron inguna vät tangät täkt ama qunäng di ama ruvek di ama vu rha masirhat nävät arha vuirhong. ¹⁷ Bä äkt i qale ngän dualat toqor qärrarhani i ama däädän da dap kinak mamär iva ngänät dräm i agi a lat kärangätni i nani ma Engeska na ngät. ¹⁸ Näkt mamär iva qale ngän natnakt bä va guani na ngän mät ama wain inguna iangärhäkt ama lat di ngärhi slava na angäna iar dap kinak mamär iva rhäqäp ngän na ama Qloqaqa ama Qumärqumärqa. ¹⁹ Näkt ngänit tong ba ne na ama mabu qärangätni i näva ama Abuk na ama Mabu dä na ama mabu qärangätni i ama qatnanaktpämda rhit tong na ngät dä na ama mabu qärangätni i ma Ngämuqa aa Qloqaqa qät bon ngän dä m ngät. Näkt nävät angän snängaqa moe dä va ngänit tong nä iangärhäkt ama mabu na ama märmärgem sage ma Engeska. ²⁰ Dä vasägos dä va ngän des ama mär nävät iarhongäkt moe sage ma Ngämuqa ama Ngätmamäk nävät aurha Engeska ma Jisas ma Kraiss. ²¹ Näkt kosaqi mamär iva ngänit säm ama gaini na nas säva angäna rem gane nävät ama qutdrir sävät ma Kraiss.

Ama Ngärhaegutpärharha Ama Evop Dä Ama Ngärhaegutpärharha Ama Gamoe

²² Ama ngärhaegutpärharha ama evop di mamär iva qale ngän manao va angäna egutpek arha

rem doqor qre i qale ngän manao vä ma Engeska aa rem. ²³ Inguna ama ngärhaegutpärhaqa di aa egutki at täväski na qa nak kop toqor ma Kraisi i aa släqyige na ama qatnanaktpämda angät tpäski na qa bä qa maräkt di arhä Mumaiar. ²⁴ Mamär iva qosaqi qale ama ngärhaegutpärharha ama evop manao va arha egutpek arha rem bät kärangät arha lat moe rhoqor iagekt ama släqyige na ama qatnanaktpämda qärqigeni i sa qale ige manao vä ma Kraisi aa rem.

²⁵ Aingän ama ngärhaegutpärharha ama gamoe di mamär iva angäna snäng bät angäna egutpek toqor ma Kraisi i sa aa snäng bät aa släqyige na ama qatnanaktpämda dä sa qa voda aa iar i qa ñäp sädaver mä rha. ²⁶ Sa qa mualat toqoräkt ivakt iva qä arñis na rha bä ba nas i qä qumär ta na ama rigi ngä na aa enge. ²⁷ Bä qosaqi iomäkt divakt iva qä vodäm da sagem mes i na ama murhämeska ama mor qa vät a rha dap kaku anga unit ura anga ngärätngärorhini ura guani rhoqoräkt mäni rha ivakt iva rha di mamär iva ama qumärqumär ta mamär dä va qaku arha anga qävuini.

²⁸ Bä nävät iaqäkt ama sägäk ama iska dä qosaqi va ama ngärhaegutpärharha ama gamoe di mamär iva arha snäng bät arha egutpek toqor qre i arha snäng bät arhä släqyigleng maräkt. Iaäqäkt kärak i aa snäng bät aa egutki di sa aa snäng bät a nas. ²⁹ Inguna qaku aung gäarakni i qaku nani a qa na aa släqyige maräkt dap kinak ama ruvek moe di rhit bon arhä släqyigleng ngät täs dä rhit lu vät igleng mamär nak kop toqor qre i ma Kraisi kat tualat toqoräkt sa ama qatnanaktpämda ³⁰ inguna ut moe di ama qävälap na ut nämäni aa släqyige.

³¹ Ma Ngämuqa aa enge di ngät tamän doqortäqyia, “Bä äkt i ama gamoeqa diva qa rhet daqule aa mamäk dä aa nanäk bä va sägiom na iom gä na aa egutki bä va in moe diva in dân i ama sägäge ama släqyige na iom.” ³² Rhangät täkt ama enge di ama engätki ama ngaip ki qia e väm ngät bä qaku qunäga sä ngät sokt di ngu qoar i rhangät täkt ama enge di ngät tamän sävät ma Kraiskä na aa släqyige na ama qatnanaktpämda. ³³ Nämä dä äkt bä rhoqoräkt sokt di mamär iva aingän moe ama gamoe asägäk asägäk di gia snäng bät gia egutki rhoqor qre i gia snäng bät a nas dä mamär iva ama ngärhaegutpärhaqi diva qit kutdrir sage arha egutka.

6

Ama Rhoes Ti Na Arhä Mamäkkäna Dä Arhä Nanäkkina

¹ Aingän ama rhoes, nävät ma Engeska dä sa mamär iva ngän det nasot angän mamäkkäna dä angän nanäkkina arha enge inguna maräkt toqoräkt iva ngän dualat nä iangärhäkt ama lat. ²⁻³ Ma Ngämuqa aa enge di ngät tamän doqortäqyia,

“Mamär iva ngit kutdrir vät gi mamäk dä vät gi nanäk”

“ivakt iva mamär nä gia tmerhäs dä va mamär iva qale nge mauiu mäni ama ivätki.”

Rhangät täkt ama enge di ama muräkt ama narhoer ngät bä ngät dân sa ama mumänaris.

⁴ Aingän ama ngätmamäkkäna, diva qale ngän dāranas na angän oes arhä snängaqa iva rhir qur

dap kinak pa ngänit lu vät a rha mamär bä va märmor ta ivakt iva rhat turäkt ba nas mamär dä ma Engeska aa muräkt dä aa rhodröp angärha ron.

Ama Narhoerta Rhi Na Ama Latta Qärrarhani I Qale Rha Va Arha Rem

⁵ Aingän ama latta qärrarhani i qale rha va arha morta arha rem, mamär iva ngänit päs iarhakt angäna morta narhe nämäni ama ivätki arha enge angärha rhäng sa ama tlenga dä ama qutdrir. Bä va ngän dualat na arha lat mamär dä va ngän dualat toqoräkt nävät ama engätki na qa ama snängaqa nak kop toqor qre i ngän dualat bä bä ma Kraiss.

⁶ Näkt tangät täkt angäna lat kärangätni i ngän dualat na ngät di varis ngän natmualat na ngät iva sokt säda angäna morta arhä saqong doqor ama ruvek kärarhani i rhat tualat iva märmär ge arhä narhoerta nävät a rha. Dap kinak pa ngän diva ngän doqor iarhakt kärarhae i ama latta na rha vä ma Kraiss aa rem gärrarhae i rhat tualat na ama lat nävät arha iar moe qärangätni i nani ma Ngämuqa na ngät. ⁷ Va ngän dualat nä iangärhäkt ama lat toqoräkt nak kop toqor qre i ngän dualat na ngät bä bä ma Engeska dap kaku bä ba ama ruvek. ⁸ Bä sa ngänät dräm i nga rhoqoräkt i akni qat tualat na agi a lat ama mär ngät diva ma Engeska qä sek mä qa vät iangärhäkt ama lat angät tpäs i nämä dä qa di ama latka va akni aa rem ura qa di ama ruqa qäarakni i isiska vät a qa.

⁹ Aingän ama morta qärrarhani i ama latta rhat tualat pa angäna rem, mamär iva qosaqi ngänit kutdrir vät a rha dä qale ngänit säm ama tlenga säväm da. Va ngän dualat toqoräkt inguna sa

ngänät dräm i iaqäkt kärak i rha rhi na ngän angäna morqa di qa e da ama usäpki arha ron i qat dräm gat tatnävämne na ama ruvek moe rhoqorne varhäm ama sägängät ama matnävämne.

Ma Ngämuqa Aa Boi Moe Sämät Ama Ulaqi

¹⁰ Näkt nani a ngo iva ngu sot nä gua enge bä ba ngän di rhoqortäqyia, mamär iva qale ngän ma ama qrot mäni ma Engeska da aa qrot ama mor ngät angärha ron. ¹¹ Mamär iva ngän durhämes nä ma Ngämuqa aa boi moe qärangätni i ngät sämät ama ulaqi ivakt iva ngärhit lu vät a ngän nämät ma Sämgä aa lat kärangätni i ngät täqäne sa ama ruvek sämät ama vuirhong. ¹² Inguna qaku urhi arhäktgyäm sä ne ut na ama ruvek kärarhani i arhä släqyigleng dä arhä biaska dap kinak urhi arhäktgyäm sä ne ut nä iarhongäkt maos maos kärqärhong i irhong ngät turäkt mäni ama ivätki. Dä qosaqi urhi arhäktgyäm sä ne ut nä iarhongäkt kärqärhong i irhong angät krot pä rhit täkt ama bängangit angät tpäs dä urhi arhäktgyäm sä ne ut nä iarhongäkt kärqärhong i irhong angät krot pät ama qloqaqa na äs ama ivärhäs. ¹³ Bä äkt iva ngän donmät pät a nas na ama ulaqi at boi moe qärangätni i ngät dän nage ma Ngämuqa ivakt iva mamär vät a ngän iva ngänät mair ma ama qrot da ama qäväläm angärha ron doqoräkt i iarhongäkt ngärhi arhäktgyäm sä ngän. Näkt nga rhoqoräkt i sa ngän mäqäne dä mamär i ngän män nävä irhong angät tpäs dä sa va mamär vät a ngän iva ngänät mair ma ama qrot. ¹⁴ Bä äkt i rhoqoräkt dä va ngänät mair ma ama qrot i sa ngän gop mäni nas na ama engäktki rhoqor qre i sa ngän gop

mäni nas na ama qrot ka ama saunga dä sa ngän murhämes na ama räkt ngät ama lat toqor qre i sa ngän murhämes na ama ulaqi at boi ama qrot ngät särha angän brärhap ¹⁵ näkt sa ngän däkmü nas na ama sameng ama mär ngät na ama bulap toqor qre i sa ngän mon mät ama su. ¹⁶ Näkt pasägos dä va ngänät sangar ama qatnanakt toqor qre i ngänät sangar ama ulaqi at palangige qärqigeni iva mamär vät ige iva ige ngärhi veng bät ma Sämga aa qep angät täptäpki. ¹⁷ Dä va qale ngän sa ama mädräm i sa ma Ngämuqa qa mumaiar ngän doqor qre i qale ngän sa ama ulaqi at käbautki da angän bäs dä va ngänät sangar ama ulaqi arha singi nä ma Ngämuqa aa Qloqaqa qärangätni i ma Ngämuqa aa enge na qi. ¹⁸ Bä nga rhoqoräkt i ngän dualat nä rhärhong däkt dä sa mamär iva ngäni nän na ama nän moe maos maos pasägos nävät ma Ngämuqa aa Qloqaqa. Näkt kosaqi va ama qarhap ngän mamär bä va qale mämae vät a ngän i ngäni nän sage ma Ngämuqa iva qat tatnärhä qärrahae aa ruvek. ¹⁹ Dä qosaqi mamär iva ngäni nän iva ma Ngämuqa qat tatnärhäm ngo iva qar qoar na ngo na ama enge qärangätni iva nguat tamän bät a ngät ivakt iva ama qraräqa na ngo i ngu sameng na ama sameng ama mär ngät kärangätni i mudu ama ngaip ngät dap täkt di sa qat tuqunäga sä ngät. ²⁰ Inguna aingo di sa nguat mair bä ma Kraisi i ngu sameng nä iangärhäkt ama enge bä bä arhani bä nävät iangärhäkt ama lat dä sa qale ngo va ama tpäskiarharhäng. Ngäni nän iva nga rhoqoräkt i ngu sameng na ngät dä sa qaku mamär iva ngut len doqoräkt i mamär iva ama qraräqa na ngo i ngu sameng.

*Ma Pol Aa Enge Na Ama Märmärgem Ama
Dängdängini Na Ngät*

²¹ Gua ruaqa ma Tikikus kärakni i gua snäng bät a qa dä ma Engeska sa qat nanakt na qa sa aa lat diva qä qoar na ngän sävät iarhongäkt moe ivakt iva ngän di mamär vät a ngän iva ngänät dräm i aingo di qale ngo rhoqor mäniekt dä sa nguut tualat na agi a lat. ²² Sa ama rharimini i ngua rhäk na qa sagem ngän divakt iva mamär iva ngänät dräm i aiut di agirhong ngät dän bät a ut dä qosaqi ivakt iva qät sämaqrot na ngän.

²³ Aurha ruavek, mamär iva qale ama bulap dä ama lavuqi qi na ama qatnanakt gem ngän nage ma Ngämuqa ama Ngätmamäk dä ma Engeska ma Jisas ma Krai. ²⁴ Mamär iva qale ama ñämsävätki ge iarhakt moe qärrarhae i arha snäng bät aurha Engeska ma Jisas ma Krai na ama lavuqi qäraktni i qaku rhäktäksot na qi.

Ama Iaräs Na Ngät Ama Rharesbane
The New Testament in the Ura Language of Papua New
Guinea

Nupela Testamen long tokples Ura long Niugini

copyright © 2019 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ura

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2024-02-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 21 Feb 2024

2899d6f1-45c9-5492-bd93-58312ca32319